

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 340-1917)

Originalt emne

Boligforhold

Boligforhold/Boligtilsyn

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 25. oktober 1917](#)
- 2) [Byrådsmødet den 13. december 1917](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 25. oktober 1917 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 340-1917)

Forslag fra Amtslægen til Etablering af Boligtilsyn.

Fra Amtslægen i Aarhus forelægger følgende Skrivelse :

"Efter Henstilling af Sundhedskommissionen har der i en Periode af afvigte Vinter og nu siden April Flyttedag været etableret et Tilsyn i sundhedsmæssig Henseende med de Husvilde, der er midlertidig internerede i Skoler og andre Lokaler, hvilket Eftersyn i Henhold til Ønsker fremsatte i Byraadet, siden April er udstrakt til de i Barakkerne boende. Tilsynet har været udøvet ved en Sygeplejerske af Dansk Sygeplejersaad; det har været opretholdt uafbrudt, har virket særdeles gavnligt og betryggende og vil vanskeligt i den nærmeste Fremtid kunne tænkes ophævet. Virksomheden bestaar nærmest

iat hjælpe og raade Beboerne i de anførte Lokaler, hvor der saa let vil opstaa Griseri og Roderi, saa at de lærer under de vanskelige og usædvanlige Forhold at indrette sig saa

ordentligt og sundhedsmæssigt, som Forholdene tillader det, endvidere i at være paa Vagt og slaa Alarm overfor smittemistænkelige Sygdomstilfælde og yde Hjælp ved de Foranstaltninger, der træffes overfor saadanne Sygdomme, der jo kan have særlig Betingelse for at brede sig og anrette Ulykker i Omgivelser som de nævnte. At Sygeplejersken blandt andet ogsaa har haft den Opgave at sørge for, at de frugtsommelige Kvinder navnlig i Skolernes Gymnastiksale, hvor de ikke godt kan ligge og føde, i Tide kommer paa Fødselsanstalten, skal jeg lige nævne. Dette Tilsyn koster ca. 170 Kr. om Maaneden. Det bliver godt 2 000 Kroner om Aaret. For den Pris vilde der kunde oprettes et stadigt virksomt Boligtilsyn

Som det vil erindres, har Sundhedskommissionen i sin Tid efter at have sat sig ind i Boligtilsynets Udøvelse i nogle sydsvenske Byer stillet Forslag om Indførelse af et saadant her i Aarhus og har desangaaende sendt en Henvendelse til Byraadet. Byraadet har antagelig endnu ikke taget endelig Stilling til dette Forslag, i alt Fald foreligger der mig bekendt ikke noget Svar derpaa til Sundhedskommissionen.

Siden Forslaget indbragtes, er Trangen til Boligeftersyn paa Grund af Bolignøden og de deraf betingede daarlige og usunde Boligforhold paa mange Steder her i Byen blevet endnu mere paakrævet, og er jo som anført allerede delvis indført. Jeg skal derfor tillade mig at henstille, at Byraadet tager under Overvejelse at indføre det som en fast Institution, og hvis der ikke skulde være Stemning for at lade det faa den Udstrækning som i det oprindelige Forslag antydet, da maaske i et lidt mere begrænset Omfang.

Det er de egentlige Fattigfolk, det i første Instans gælder om at hjælpe. De finder ikke Plads i de nye kommunale og private Ejendomme, som antages at ville kunne optage nogle Familier til Oktober Flyttedag. En Del vil som hidtil være henvist til Barakkerne og til midlertidig Installation i Skolerne; men en betydelig Del af dem vil finde Husly (og det gælder særligt dem, der har en Del Børn) i mere eller mindre slette og usunde Lejligheder, for nogles Vedkommende Rester fra gamle Dages tarvelige Boliger, som helst burde være ude af Brug, for andres mere eller mindre ulovligt indrettede Beboelsesrum i mørke og sure Kældere eller i forfaldne Baghuse. Den Slags Boliger træffer man mange af, og de bærer saa godt som alle stærkt Præg af daarlig Vedligeholdelse og Forsømmelse saavel fra Ejeres som fra Beboeres Side.

Nu er det ikke min Mening, at et Boligtilsyn under de nuværende Forhold særligt skal tilstræbe at faa alle saadanne mindre gode Beboelser rømmede; det forbyder Stillingen for

Tiden, og selv adskillige af de ulovlige og uheldige Beboelser bliver man vist nødt til foreløbig at tolerere. Men et fornuftigt indrettet Boligtilsyn kan gøre meget væsentlig Nytte ved at forhindre, at Forholdene paa saadanne Steder bliver værre end nødvendigt, og vil ved det Kendskab, som det efterhaanden vil faa til den fattige Befolkning og dens Forhold her i Byen, være af uvurderlig Værdi ved alle sundhedsmæssige Bestræbelser, som gaar ud paa at modvirke Sygdommes Udbredning og træffe Forholdsregler under Epidemiforhold. Ved Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse finder et Tilsyn Sted med Familier, i hvilke Tuberkulosen optræder. Man kunde tænke sig en Samvirken mellem dette Tilsyn og et eventuelt Boligtilsyn. Deres Opgaver vil ligge hinanden nær.

Altsaa vil jeg tillade mig at henstille, at det ærede Byraad tager under Overvejelse paa Grundlag af det allerede foretagne at oprette et fast Tilsyn med saadanne Boliger her i Byen, som beboes af Fattigfolk, og om hvilke der kan være Grund til at antage, at de kan være eller under forskellige Omstændigheder kan blive farlige for Beboernes eller de Omboendes Sundhed. Hvilke Boliger der vil blive Tale om, vil give sig ganske af sig selv. Man kan begynde med alle Kælderlejligheder og de fleste, særlig de ældre, Baghuse og Havehuse. Adskillige Loftslejligheder vil ogsaa komme til at falde ind under Tilsynet.

Hvis det ærede Byraad er enig med mig i Betimeligheden af at tage denne Sag op, vil jeg tillade mig at henstille, at vedkommende Byraadsudvalg i Forbindelse med et Par Medlemmer af Bygnings- og Sundhedskommissionen samt Bygningsinspektøren og mig som Byens Kredslæge mødes til en Drøftelse af den helst i den nærmest mulige Fremtid".

Formanden forelagde Sagen, idet han udtalte, at den pekuniære Side jo ikke kunde afskrække; men Forslaget burde dog underkastes

2 Behandlinger og nærmere undersøges i Budgetudvalget, saa det i Dag kun blev en Drøftelse af Spørgsmaalet.

Mikael Johansen kunde ikke stemme for Forslaget, da det sikkert vilde udvide sig meget efterhaanden. Det offentlige maatte hellere overtage al Ejendom, for der var snart lagt saa mange Baand paa Husejerne, at det vilde være umuligt for private at bygge og drive Ejendom! Taleren kunde ikke indse, at det i nogen Maade var nødvendigt med en saadan Undersøgelse. Man havde jo Sundhedskommissionen, som gik meget skarpt frem, og denne havde Mandfolk nok, som bedre kunde efterse saadanne Ting end en enkelt Dame. Efterhaanden som den saakaldte Demokratisme bredte sig, kom der mere og mere Tvang. Taleren vilde derfor advare imod at stemme for Forslaget.

Simonsen kunde i Modsætning til Mikael Johansen i Princippet anbefale en saadan Hjælp. Det vilde naturligvis i nogen Grad afhænge af Udgiften, men dette Spørgsmaal maatte jo Budgetudvalget undersøge. Kontrollen vilde sikkert være nyttig og gavnlig og ikke genere ordentlige Husejere, men der var ogsaa Husejere, som kunde trænge til at ses lidt efter. Taleren syntes ikke, man burde indtage det Standpunkt, at man kun saa paa en enkelt Klasses Behagelighed og stillede sig i Opposition til alt, hvad der kom frem. Byraadet skulde varetage alles Interesser paa en saadan Maade, at det blev til Gavn for det samlede Hele. Naar Mikael Johansen mente, at Sundhedskommissionen havde Mandfolk nok til at gaa omkring og passe paa, forekom det tværtimod Taleren, at det var en Mangel ved Sundhedskommissionen, at den ikke ogsaa havde en Kvinde til at deltage i Tilsynet; det vilde virke mere alsidigt. Naar det tilmed kun drejede sig om en Supplering af det bestaaende Tilsyn med en Kvinde, blev det endnu mindre afskrækkende, og Taleren vilde derfor anbefale i Princippet at slutte sig til Forslaget.

Brammer sluttede sig til Simonsen. Han mente heller ikke, det vilde blive noget generende Indgreb i den personlige Frihed, men derimod en Hjælp for mange Mennesker. Boligforholdene var for Tiden daarlige, idet mange elendige Lejligheder havde maattet tages i Brug, og tillige boede der jo mange i Gymnastikhuse o. l. Tilsynet udøvedes her af en Sygeplejerske af Hensyn til Forebyggelse af Epidemier, som der var Fare for, naar Folk saaledes var stuvet sammen. Men denne Fare laa ogsaa andre Steder, og det var derfor naturligt, at Sundhedsautoriteterne havde taget under Overvejelse at udvide Tilsynet. En Dame egnede sig sikkert bedre hertil end Sundhedsbetjentene; hun kunde give Husmoderen Raad og Vink og mange Gange ogsaa være en Støtte for Ejeren. Tuberkuløse Hjem var ogsaa underkastet Damers Tilsyn for at forebygge Smitte. Taleren kunde anbefale Sundhedskommissionens Forslag.

N. Joh Laursen gjorde opmærksom paa, at der var en Forskel paa det foreslaaede Tilsyn og det, der udøvedes i tuberkuløse Hjem. Taleren syntes ikke, Sagen var moden endnu, fordi ingen vidste, hvad det kunde drage efter sig. Det var naturligst at nøjes med det, man havde i Øjeblikket, og ikke indlede noget nyt under de nuværende abnorme Forhold. Kunde den omtalte Sygeplejerske overkomme mere, end hun havde, var hun sikkert villig til ogsaa at gaa andre Steder hen.

Mariane Thomsen vilde støtte Forslaget, da det sikkert havde stor Betydning, at det netop blev en Kvinde. Det vilde heller ikke komme til at gaa ud over Husejerne, men tværtimod

kunne blive til Nytte for dem. En saadan Dame kunde paa en taktfuld Maade vise en Husmoder, som ikke havde særlig Ordenssans, hvorledes, hun bedst skulde indrette sig i Hjemmet, og det vilde ikke blive hendes Hverv at stille Fordringer til Ejeren alene, men tværtimod vise Beboerne, hvorledes de bedst kunde skaane Lejlighederne og forhindre, at Børnene ødelagde for meget. Taleren vidste ikke, om det Tilsyn, man nu havde, kunde besørge mere, men ellers kunde man jo konstituere en Dame i Stillingen f. Eks. 1 Aar og saa se, hvorledes det ordnede sig.

Brammer antog, det var Meningen, at den Dame, som allerede var ansat, skulde fortsætte og muligvis have sit Virkefelt noget udvidet, og at der saa skulde ansættes een mere, idet to antagelig vilde kunne overkomme et saadant Tilsyn, der ikke skulde være særlig hyppigt I svenske Byer kunde man undersøge 20-30 Lejligheder daglig, og hver Lejlighed, som trængte til Tilsyn, blev undersøgt mindst 1 Gang i Løbet af 2 Aar. Taleren vilde anbefale at ansætte 2 Damer, maaske konstituere dem en vis Tid, men man vilde sikkert ikke af med dem igen, naar Systemet først var prøvet.

Brøndum oplyste, at Amtslægen havde fremsat de samme Tanker paa Boligkongressen i København under meget stærkt Bifald. Stemningen havde der ogsaa været meget stærk for, at der kom Kvinder ind i Boligtilsyn, fordi det var Kvinden, der levede i Hjemmet og havde den bedste Forstaaelse af Hjemmets Tarv og derfor kunde give fornødne Vink, ikke alene med Hensyn til at indrette sig i Hjemmet, men ogsaa med Hensyn til selve Bygningernes Opførelse og Indretning. Taleren var derfor glad ved at faa en Kvinde frem paa dette Omraade og mente, at man burde gaa videre i den Retning.

Møller syntes, at der i Begyndelsen af Forhandlingen ikke var nogen videre Divergens, idet ingen havde noget imod, at en Sygeplejerske førte Tilsyn med Barakker og Skoler. Men da Brammer talte anden Gang, vilde han have en Dame mere ansat; det kunde maaske blive til flere Damer og tillige gaa over fra midlertidig Institution til permanent og derved blive en ret stor Udgift for Kommunen. Taleren troede heller ikke, at disse Familier vilde blive saa glade ved en saadan Dame; de vilde vist helst leve deres Liv, som det passede dem bedst, og føle det som en Tvang, naar Damen kom og gav Ordre. Taleren vilde henstille, at man lod denne Dame fortsætte 1 Aar endnu og maaske lod hende udføre noget mere, hvis hun kunde, saa kunde man se, hvorledes det udviklede sig og saa senere tage under Overvejelse, om man skulde gøre det til en permanent Institution og maaske ansætte en Dame mere.

Brammer mente, at man kunde overlade til Budgetudvalget at undersøge Bekostningen. Der behøvedes ikke nogen stor Gage, og det vilde hurtigt indvindes, hvis det kunde forhindre en Epidemi, for en saadan vilde koste kolossale Summer. Amtslægen havde udtalt, at under den sidste Meningitis-Epidemi i Byen var det i de allersletteste Lejligheder og daarligste Baghuse, at der kom mere end eet Tilfælde af Sygdommen; andre Steder var det kun enkelte Tilfælde. Taleren syntes, at dette Forhold kraftig understregede Nyttens af et Boligtilsyn.

Formanden fandt Sagen noget uklar. I Forslaget stod, at der kunde oprettes et stadigt virkende Boligtilsyn for den Pris, det nuværende kostede, og saa var det jo for saa vidt tilstrækkeligt at beholde den tilsynshavende Dame; men det passede næppe, ellers havde hun i hvert Fald i Øjeblikket for lidt at bestille. Det var derfor bedst at lade Sagen overgaa til 2. Behandling og eventuelt faa et Fællesmøde for at faa nærmere at vide, hvorledes Sundhedskommissionen stillede sig. Det fremgik heller ikke af Indstillingen, hvilken Myndighed vedkommende skulde have.

Sagen overgik til 2. Behandling og henvistes til Budgetudvalget.

Uddrag fra byrådsmødet den 13. december 1917 - side 26

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 340-1917)

Indstilling om Etablering af Boligtilsyn. (Se Side 236).

Fra Budgetudvalget forelaa følgende Indstilling: "Budgetudvalgets Flertal indstiller, at Sundhedskommissionen for 1 Aar bemyndiges til at iværksætte Boligtilsyn overensstemmende med Kommissionens Forslag, og at der til Dækning af Udgifterne herved og ved det allerede etablerede Tilsyn med de husvilde for nævnte Tidsrum, stilles et Beløb af indtil 2000 Kr. til Kommissionens Raadighed (foruden det til de løbende Udgifter ved Tilsynet fornødne Beløb).

Et Mindretal (Mikal Johansen) stemte imod Indstillingen."

Formanden forelagde Budgetudvalgets Indstilling med Bemærkning om, at 1 Tilsynsførende syntes at være vel lidt.

Brammer havde forstaaet det saaledes, at man overlod det til Sundhedskommissionen at ansætte 1 eller 2 Tilsynsførende, naar den blot holdt Udgiften indenfor de 2000 Kr.

Formanden bemærkede, at Forudsætningen var, at der kun skulde ansættes 1 Tilsynsførende, men at man jo intet kunde have imod, at der blev ansat 2, hvis det kunde opnaas for Beløbet.

Brammer mente, at man for 1200 Kr. aarlig kunde faa en Sygeplejerske.

Møller gjorde opmærksom paa, at der kun var Tale om 2000 Kr. for 1 Aar.

Jakob Jensen vilde gerne vide, hvilken Myndighed en saadan Tilsynsførende skulde have. Taleren vilde for sin Part meget betakke sig for at have saadan en til at se ind i hans Lejlighed.

Formanden udtalte, at den Tilsynsførende ikke skulde udrustes med nogen særlig Myndighed og altsaa ikke kunde give noget Paabud, men at det forudsattes, at vedkommende vilde have Evne til at komme ind, hvor man mente det formaalstjenligt.

P. Petersen troede ikke, at een Dame som Tilsynsførende kunde udrette noget virkeligt i en By med 70000 Indbyggere, saa det skulde nok vise sig, at der vilde blive fortsat med en 3-4 Stykker og Kontor. Selve Institutionen var egentlig oprørende, og det var nærmest en Uforsømmethed, om man skulde finde sig i, at saadan en saa efter i ens Lejlighed. Selv om man kunde bortvise den Tilsynsførende, var alene det, at vedkommende kom for at se efter, en Fornærmelse.

Formanden troede ikke, at Tilsynet vilde komme andre Steder, end hvor der var god Grund dertil.

Christensen bemærkede, at der naturligvis kunde siges mange Morsomheder i denne Sag, men at det faktiske Forhold dog var, at baade Sundhedskommissionen og Lægerne ofte havde fundet det heldigt, at der kunde gives Folk Raad og Vejledning, ligesom der jo ogsaa fandtes adskillige ulovlige og sundhedsfarlige Lejligheder, som det vilde være heldigt at have lidt Indseende med. Hvis den Tilsynsførende var en forstandig Dame, vilde der sikkert opnaas ikke saa lidt ved Institutionen.

Salling kunde som Medlem af Sundhedskommissionen anbefale Bevillingen. I adskillige Forhold kunde Vejledning fra en saadan Tilsynsførende være særdeles paa sin Plads, og der fandtes mange Lejligheder, som var i en saadan Tilstand, at de i høj Grad trængte til

Tilsyn.

Mousten fandt, at det Tilsyn, der hidtil var blevet udøvet hos de husvilde, havde virket meget heldigt, Blandt andet var det saaledes ved Tilsynets Hjælp lykkedes at opdage et Skarlagensfebertilfælde i en af Skolerne, saaledes at Sygdommen ikke havde faaet Lov til at brede sig.

Bech beklagede, at et, saadant Tilsyn skulde være nødvendigt, idet det var et Bevis paa, at det Tilsyn, der øvedes gennem dem, man boede i Hus sammen med, ganske svigtede. Naar Sundhedskommissionen imidlertid indstillede, at man ordnede sig paa den foreslaaede Maade, kunde Taleren anbefale, at man prøvede for 1 Aar.

Søren Petersen oplyste, at de paagæl-Forhold hidtil var blevet undersøgt ved Sundhedspolitiet, men at dette ikke virkede saa godt, som man kunde ønske, og at man ansaa et Tilsyn, der blev udøvet af en Dame, for heldigere. Der var god Grund til at faa lidt Haand i Hanke med, hvilke Lejligheder der blev budt at bo i her i Byen. Navnlig i Aagade og Fiskergade fandtes der mange elendige Lejligheder, saa der var ingen Tvivl om, at en saadan Tilsynsførende kunde gøre megen Gavn. For dem, der holdt deres Lejlighed i Orden, kunde Tilsynet absolut ikke være nogen Gene.

Jakob Jensen pegede paa, at Sundhedsbetjentene jo havde Ret og Pligt til at gaa ind i hver eneste Gaard og se efter, om der var ordentlige Forhold. Da Hr. Søren Petersen havde nævnt, at der fandtes daarlige Lejligheder i Aagade, vilde Taleren erindre om, at han meget stærkt havde talt imod at give store Byggedispensationer i denne Gade, men at Sundhedskommissionen og Bygningskommissionen havde anbefalet Dispensationerne. Det var de altfor store Dispensationer, der skabte de daarlige Lejligheder.

Brøndum troede, at en Dame i dette Tilfælde var mere paa sin Plads end Politiet. Iøvrigt var det hele jo kun et Forsøg. Taleren henstillede, at det blev indskærpet Damen at vise den størst mulige Takt, naar hun skulde undersøge en Lejers Forhold.

Christensen var bange for, at Politimesteren snart vilde forlange 2-3 nye Betjente, hvis Politiet skulde overtage det Tilsyn, man tilsigtede at oprette. Bygningskommissionen havde næppe gaaet med til større Byggedispensationer end Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, hvoraf Hr. Jakob Jensen var Medlem.

Jakob Jensen vidste intet af, at Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse havde givet nogen Dispensation.

Indstillingen vedtoges

